

Financieel topja voor melkveehouders in de maak

De melkprijs breekt het ene na het andere record en gaat veel melkveehouders, ondanks de fors gestegen kosten, financieel een topjaar brengen. Dat zeggen accountants en de Rabobank. Nu is de vraag: wat kunnen melkveehouders het beste doen met die euro's?

TEKST JELLE FEENSTRA

Het kan niet op. De melkprijs voor gangbare melk van Royal FrieslandCampina (RFC) steeg zowel in mei als in juni met 4 cent en draagt nu 56,50 cent per kilo melk. Dat zijn prijzen die tot voor kort alleen werden betaald voor biologische melk.

Maand na maand breken de melkprijzen historische records. De laatste keer dat de melkprijs boven 45 cent per kilo uitkwam, was in 2013. Toen betaalde FrieslandCampina 46,56 cent. Hier zit de huidige melkprijs inmiddels 10 cent boven. In vergelijking met de gemiddelde melkprijs over 2021 ligt de melkprijs nu 18 cent hoger, terwijl de zuivelmarkt er ook voor de rest van het jaar rooskleurig uitziet. '2022 wordt financieel een topjaar voor melkveehouders', constateert Geert Veenstra, relatiemanager bij Alfa Accountants in Leeuwarden. Hij heeft net vier klantenavonden achter de rug met in totaal zo'n 500 melkveehouders en de stemming was opperbest, vertelt hij.

Omdat wereldwijd de melkaanvoer ook achterblijft, lijkt de melkprijs dit hoge niveau voorlopig te kunnen handhaven (zie kader Rabobank op pagina 24). Alfa Accountants gaat in zijn prognose voor heel 2022 inmiddels uit van een gemiddelde melkprijs van 50 cent.

Voorjaar duurste periode

Tot nu toe klonk bij melkveehouders nog regelmatig het geluid dat het voordeel van de stijgende melkprijs grotendeels teniet werd gedaan door de stijgende kosten. Volgens Veenstra komt dat ook doordat het voorjaar voor melkveehouders traditiegetrouw de duurste periode van het jaar is. 'In de loop van dit jaar komen er minder rekeningen en blijft de melkprijs op een hoog niveau. Wij verwachten voor een melkveebedrijf met 1,1 miljoen kilo melk dat de toegerekende kosten dit jaar met zo'n 100.000 euro stijgen. Maar er komt ook wat binnen: bij een gemiddelde melkprijs van 50 cent is dat zo'n 130.000 euro aan melkgeld meer dan vorig jaar. Dan blijft er op de meeste bedrijven echt wat over, hoor.' (Zie kader op pagina 25.)

Ook branchespecialist melkveehouderij Rick Hoksbergen van Countus denkt dat het financieel een mooi jaar kan worden voor veel bedrijven. Hij constateert wel dat melkveehouders het overzicht momenteel een beetje missen. 'Het geld komt er met bakken in, maar het gaat er ook met bakken uit. Vooral bij de mensen die kijken naar de rekening-courant en op basis daarvan gaan rekenen.' Hij wijst er eveneens op

dat het voorjaar traditioneel de periode is dat er ingeteerd wordt op de rekening-courant. 'Vooral kunstmest en loonwerk zijn forse posten die voorbijkomen. Daarom kan het best zijn dat er momenteel wordt ingeteerd op de rekening-courant, maar dat de marge wel degelijk verbeterd is.'

Extra verwarrend daarin is dat de bedragen zowel aan de kosten- als aan de opbrengstenkant duidelijk anders zijn dan melkveehouders gewend zijn, stelt hij. 'Dat kan voor onzekerheid zorgen en is reden des te meer om te sturen op kengetallen. Doe je dat, dan zie je waarschijnlijk dat er echt wel meer overblijft.'

Zekerheid boven hoge melkprijs

'Het wordt een bovengemiddeld goed jaar voor melkveehouders. Een jaar dat kan helpen om de stemming in de sector weer wat de positieve kant op te krijgen', denkt ook sectormanager Food & Agri Marijn Dekkers van Rabobank Nederland. Hij benadrukt echter dat onzekerheden rondom stikstof en het ontbreken van een duidelijk toekomstperspectief 'ook in een financieel heel goed jaar' verstikkend blijven werken op de sector. 'Een hoge melkprijs en meer financiële marge zijn leuk, maar in zekere zin een momentopname. Veel bedrijven zijn op dit moment óók geholpen met zekerheid op een toekomst.' Dekkers wijst onder meer op de nijpende situatie waarin PAS-melders verkeren en wordt dan fel: 'Ik vind het Nederland onwaardig dat je mensen zo lang in onzekerheid laat zitten over de toekomst van hun bedrijf en na drie jaar nog steeds geen oplossing hebt gevonden.' Ter verduidelijking: zo'n 3300 melkveebedrijven deden ten tijde van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) een melding bij de overheid van bijvoorbeeld een uitbreiding. De boeren hoefden geen vergunning aan te vragen, een melding volstond. In 2019 haalde de Raad van State na een procedure van onder meer milieuorganisatie MOB de PAS onderuit. Bedrijven die al flink hebben geïnvesteerd zitten daardoor nu in de problemen, want het landbouwministerie moet de PAS-meldingen eerst legaliseren voordat zij verder kunnen. Het Rijk en de provincies werken samen aan een oplossing voor de PAS-melders. Ondanks beloftes van de regering is dat nog steeds niet gebeurd.

Wat te doen met euro's?

Terug naar de financiën en de vraag: wat kunnen melkveehouders nu het beste doen met de euro's die binnenkomen? Geert Veenstra: 'Er zijn genoeg bedrij-

Kassa voor de melkveehouder

Dit voorjaar liggen de voerkosten 4,2 cent per kilo melk hoger dan twee jaar geleden. Maar er kwam ook 7 cent meer melkgeld

binnen dan in 2020 en zelfs 10 cent meer dan in het voorjaar van 2021. Deze cijfers van Countus tonen aan dat er in twee jaar

tijd veel is veranderd. Verder valt op dat er bijna een verdubbeling is van de gewaskosten (onder andere kunstmest). Maar er zijn ook duidelijk hogere opbrengsten voor de slachtkoeien. Alles tegen elkaar afstrepd ligt het saldo ten opzichte van twee jaar geleden 2 cent en ten opzichte van 2021 zelfs 5,4 cent per kilo melk hoger. Omdat in mei en juni de melkrijzen fors zijn gestegen en de voerkosten maar iets, zullen de saldo's voor deze maanden er nog beter uitzien. De tabel suggereert dat de melkprijs in 2021 lager was dan in 2020. Het betreffende kwartaal was dat ook zo, maar aan het eind van het jaar bleek de melkprijs over 2021 uiteindelijk 3,2 cent per kilo melk hoger te liggen dan in 2020.

Tabel 1 – Saldo in euro per 100 kg melk over februari-april 2020-2022 (bron: Countus)

	feb.-apr. 2020 €/100 kg melk	feb.-apr. 2021 €/100 kg melk	feb.-apr. 2022 €/100 kg melk
ontvangst melkgeld	39,79	36,97	46,36
verkopen min aankopen dieren	2,68	2,94	4,14
overige ontvangsten melkveehouderij	0,13	0,02	0,02
totaal toegerekende ontvangsten	42,60	39,93	50,52
veevoer	10,27	11,18	14,47
veekosten	4,64	4,81	4,83
gewaskosten	1,81	1,45	3,35
totaal toegerekende uitgaven	16,71	17,44	22,65
saldo melkvee	25,89	22,48	27,86

Rick Hoksbergen, Countus: 'De krachtvoer kraan open en melken maar? Ik betwijfel of dat verstandig is'

ven die het geld hard nodig hebben om de gaten te stoppen. Maar op bedrijven waar voorgaande jaren al aardig werd verdiend, klotst het geld dit jaar tegen de plinten.' Veenstra's advies: 'Ga maar bufferen voor mindere periodes. Of doe de investeringen die nodig zijn om je bedrijf sterker te maken. Dus niet de luxe trekker, omdat je nu een keer geld over hebt, maar gericht blijven investeren in bedrijfscontinuïteit, investeren om je bedrijf toekomstbestendig te maken. Het moet wel nodig zijn.' Extra aflossen? Veenstra raadt het af. 'De inflatie zorgt ervoor dat er al 8 procent van je hypotheek af gaat dit jaar. Verder is het maar de vraag of je de komende jaren hetzelfde bedrag weer krijgt. Banken worden namelijk alleen maar strenger met financieren.' Als derde reden noemt Veenstra dat de rentes, ondanks een lichte stijging, nog steeds laag zijn. 'Waarom zou je dan extra aflossen?' Meer koeien gaan melken dan maar? 'Als je over latente vergunningsruimte beschikt én ruwvoer en stalruimte

over hebt, dan zou ik zo snel mogelijk die ruimte opvullen, want provincie en het Rijk lijken in het stikstofdossier te gaan knabbelen aan de latente ruimte. De kosten van een extra koe van 2500 euro en bijkomende fosfaat-rechten kunnen nu wel uit.'

Kop-, midden- en staartgroep

Dekkers scheidt de circa 15.500 melkveebedrijven in Nederland qua financiële mogelijkheden in drie groepen: een kop-, een midden- en een staartgroep. Hij verwacht dat de kopgroep de extra inkomsten vooral gebruikt voor nieuwe, grote stappen vooruit; in meer grond of stalruimte. De middengroep zoekt het, zo denkt hij, vooral in kleinere investeringen. 'Zoals het op orde houden van het bedrijf met een nieuw kavelpad, zonnepanelen of wat fosfaat-rechten erbij.' De staartgroep ten slotte heeft het geld hard nodig om achterstallige rekeningen en leningen weg te werken, constateert Dekkers,

Rabobank: melkprijs blijft voorlopig hoog

De zuivelprijzen blijven de rest van 2022 op een hoog niveau. Dat verwacht Rabobank Nederland. Er is wereldwijd al een tijd sprake van krapte in melkaanvoer en de bank verwacht niet dat die krapte de komende kwartalen zomaar weer verdwijnt. Melkveehouders worden wereldwijd geconfronteerd met hoge voer- en kunstmestprijzen en zeker de

voerprijzen gaan eerder nog omhoog dan omlaag, verwacht de bank. Ook inflatiedruk in energie, diesel en lonen hebben directe impact op winstgevendheid. Daardoor komt er niet snel veel melk bij. Wel wijst de bank op een ander gevaar: inflatiedruk kan de vraag naar zuivel laten kelderen in zowel rijke als armere landen.

Een andere onzekere factor is de hoeveelheid zuivel die China in de tweede helft van dit jaar gaat importeren. Groei van de Chinese melkproductie, voorraadopbouw en lockdowns zorgen voor minder zuivelvraag uit China. Maar voorlopig verwacht Rabobank voor het derde en vierde kwartaal blijvend hoge zuivelprijzen.

Prognose Alfa: 57.000 euro liquiditeitsmarge

Bijna 57.000 euro. Dat is het bedrag dat een melkveebedrijf met 1,1 miljoen melk, 64 hectare grond en 119 melkkoeien aan het eind van dit jaar weg kan zetten op de spaarrekening, kan investeren dan wel gebruiken om oude schulden weg te poetsen. Alfa gaat op basis van de tot nu toe betaalde melkprijzen

en de vooruitzichten uit van een gemiddelde melkprijs van 50 cent per kilo melk over heel 2022, zo blijkt uit deze tabel. Daar komt 6,86 cent aan andere ontvangsten bij, waarmee het totaal aan inkomen op 56,86 cent per kilo melk komt. Trek daar alle bedrijfskosten (uitgaven procesniveau, 35,81 cent per kilo melk

en alle belastingen, aflossingen en privé-onttrekkingen (uitgaven kapitaal + privé, 15,90 cent) vanaf en er blijft 5,16 cent per kilo melk over. Oftewel 56.731 euro. Vorig jaar was dat 2,8 cent oftewel ruim 28.000 euro. Het jaar ervoor leverde een licht negatieve liquiditeitsmarge op.

Tabel 2 – Geldstromen (in euro voor totale bedrijf en per 100 kg melk) op een melkveebedrijf met 1,1 miljoen kilo melk, 119 koeien en 64 hectare grond (bron: Alfa Accountants & Adviseurs)

	geldstromen 2020		geldstromen 2021		prognose 2022		% t.o.v. 2021
	totaal bedrijf (€)	€/100 kg melk	totaal bedrijf (€)	€/100 kg melk	totaal bedrijf (€)	€/100 kg melk	
uitgaven procesniveau	282.009	25,91	293.085	27,31	393.859	35,81	134
uitgaven kapitaal + privé	172.425	16,06	171.036	16,67	174.915	15,90	102
uitgaven bedrijfsniveau	454.434	42,34	464.121	45,24	568.774	51,71	123
ontvangsten excl. melk	59.208	5,52	69.854	6,81	75.505	6,86	109
melkopbrengsten	392.731	36,59	422.950	41,23	550.000	50,00	130
liquiditeitsmarge	-2.496	-0,23	28.683	2,80	56.731	5,16	199

Dekkers denkt overigens wel dat de goede melkprijs gaat helpen om de toch al dalende trend van het aantal melkveebedrijven in bijzonder beheer te versnellen. Hij wil geen percentages noemen, maar bevestigt dat er al een tijdje minder bedrijven onder curatele van de bank staan. 'Die hebben zich onder de begeleiding herpakt. Er zijn ook bedrijven die uiteindelijk gestopt zijn met boeren, maar dat aantal is niet extreem groot.' Rabobank noemt het tegenwoordig overigens 'Intensieve Begeleiding'.

Discipline bewaken

Rick Hoksbergen adviseert melkveehouders om de discipline goed te bewaken. 'Geef niet uit wat er niet uit hoeft.' Hij merkt dat er, aangewakkerd door met name de voerindustrie, meer focus komt op maximalisering van de melkproductie. 'Dat betekent vaak de krachtvoerkraan open. Maar ik betwijfel of dat verstandig is. De rust bewaren, vasthouden aan je strategie en focus op technische resultaten levert in de regel het meeste geld op.' Hij wijst erop dat stijging van de melkproductie tijd en aanpassingsvermogen van de koeien kost. 'Als je over een tijdje met een zakkende melkprijs weer de andere kant op moet – en dat gaat een keer gebeuren – geldt dat opnieuw. Dus het eindresultaat is meestal: meer melk en inspanning, maar niet meer winst.'

De voorzichtigheid bij Hoksbergen wordt ook ingegeven door de onvoorspelbaarheid van deze tijd. 'Het is gewoon geworden om weinig rente te betalen. Het idee dat de rente ook een keer echt 3 tot 4 procent kan stijgen, wil er bijna niet meer in. Maar hoewel het nu lijkt mee te val-

len, zagen we de afgelopen tijd dat zoiets wel kan. Wees daarvoor klaar. Juist in tijden als deze, dat het goed gaat, moet je je wapenen en voorbereiden op lastige tijden.' Veenstra maant ook tot kalmte en focus op graslandmanagement, ruwvoerkwaliteit, rantsoen en klauwverzorging. Sturen op voersaldo en liquiditeitsmanagement kan helpen om overzicht te houden. Daarnaast adviseert hij melkveeouders ook gewoon proberen te genieten van dit moment. 'We komen uit een mineursituatie. Dat de melkprijs nu goed is, daar moet je dan misschien maar even extra van genieten.' Daarnaast zegt hij: 'Stop met kranten lezen.' Echt? 'Niet in de letterlijke zin van het woord. Ik bedoel ermee te zeggen dat de ondernemers die zich niet zo druk maken om wat er om hen heen gebeurt, vaak het beste presteren. Omdat ze zich volledig focussen op hun bedrijf en alle sores ver van zich houden. Ze volgen het wel, maar op afstand en laten het niet binnenkomen.'

Beste koe in de stal zie je niet

Hoksbergen beaamt de woorden van Veenstra. Hij trekt de vergelijking tussen ondernemers in de melkveehouderijsector en de veestapel op een melkveebedrijf. 'De beste koe in de stal? Die kent de boer amper. Deze is altijd na de eerste inseminatie drachtig, kalft vlot af, heeft amper tot nooit gezondheidsproblemen en produceert prima. Met de beste boeren is het net zo: die hoor en zie je niet tot nauwelijks en doen gewoon hun ding. Hun bedrijf is bij de tijd en op orde en ze zijn al weer bezig met nieuwe investeringsplannen.'

Geert Veenstra, Alfa Accountants:

'Heb je latente vergunningsruimte?

Dan zou ik die zo snel mogelijk opvullen nu'